

PAPER-II SANSKRIT

Signature and Name of Invigilator

1. (Signature) _____

(Name) _____

2. (Signature) _____

(Name) _____

OMR Sheet No. :
(To be filled by the Candidate)

Roll No.

--	--	--	--	--	--	--	--

(In figures as per admission card)

Roll No. _____
(In words)

D 2 5 1 1

Time : 1 ¼ hours]

[Maximum Marks : 100

Number of Pages in this Booklet : 8

Number of Questions in this Booklet : 50

Instructions for the Candidates

- Write your roll number in the space provided on the top of this page.
- This paper consists of fifty multiple-choice type of questions.
- At the commencement of examination, the question booklet will be given to you. In the first 5 minutes, you are requested to open the booklet and compulsorily examine it as below :
 - To have access to the Question Booklet, tear off the paper seal on the edge of this cover page. Do not accept a booklet without sticker-seal and do not accept an open booklet.
 - Tally the number of pages and number of questions in the booklet with the information printed on the cover page. Faulty booklets due to pages/questions missing or duplicate or not in serial order or any other discrepancy should be got replaced immediately by a correct booklet from the invigilator within the period of 5 minutes. Afterwards, neither the Question Booklet will be replaced nor any extra time will be given.**
 - After this verification is over, the OMR Sheet Number should be entered on this Test Booklet.
- Each item has four alternative responses marked (A), (B), (C) and (D). You have to darken the oval as indicated below on the correct response against each item.

Example : (A) (B) (C) (D)

where (C) is the correct response.
- Your responses to the items are to be indicated in the **Answer Sheet given inside the Paper I Booklet only**. If you mark at any place other than in the ovals in the Answer Sheet, it will not be evaluated.
- Read instructions given inside carefully.
- Rough Work is to be done in the end of this booklet.
- If you write your Name, Roll Number, Phone Number or put any mark on any part of the Answer Sheet, except for the space allotted for the relevant entries, which may disclose your identity, or use abusive language or employ any other unfair means, you will render yourself liable to disqualification.
- You have to return the test question booklet and OMR Answer sheet to the invigilators at the end of the examination compulsorily and must not carry it with you outside the Examination Hall.
- Use only Blue/Black Ball point pen.
- Use of any calculator or log table etc., is prohibited.
- There is no negative marks for incorrect answers.

परीक्षार्थियों के लिए निर्देश

- पहले पृष्ठ के ऊपर नियत स्थान पर अपना रोल नम्बर लिखिए ।
- इस प्रश्न-पत्र में पचास बहुविकल्पीय प्रश्न हैं ।
- परीक्षा प्रारम्भ होने पर, प्रश्न-पुस्तिका आपको दे दी जायेगी । पहले पाँच मिनट आपको प्रश्न-पुस्तिका खोलने तथा उसकी निम्नलिखित जाँच के लिए दिये जायेंगे, जिसकी जाँच आपको अवश्य करनी है :
 - प्रश्न-पुस्तिका खोलने के लिए उसके कवर पेज पर लगी कागज की सील को फाड़ लें । खुली हुई या बिना स्टीकर-सील की पुस्तिका स्वीकार न करें ।
 - कवर पृष्ठ पर छपे निर्देशानुसार प्रश्न-पुस्तिका के पृष्ठ तथा प्रश्नों की संख्या को अच्छी तरह चेक कर लें कि ये पूरे हैं । दोषपूर्ण पुस्तिका जिनमें पृष्ठ/प्रश्न कम हों या दुबारा आ गये हों या सीरियल में न हों अर्थात् किसी भी प्रकार की त्रुटिपूर्ण पुस्तिका स्वीकार न करें तथा उसी समय उसे लौटाकर उसके स्थान पर दूसरी सही प्रश्न-पुस्तिका ले लें । इसके लिए आपको पाँच मिनट दिये जायेंगे । उसके बाद न तो आपकी प्रश्न-पुस्तिका वापस ली जायेगी और न ही आपको अतिरिक्त समय दिया जायेगा ।
 - इस जाँच के बाद OMR पत्रक की क्रम संख्या इस प्रश्न-पुस्तिका पर अंकित कर दें ।
- प्रत्येक प्रश्न के लिए चार उत्तर विकल्प (A), (B), (C) तथा (D) दिये गये हैं । आपको सही उत्तर के दीर्घवृत्त को पेन से भरकर काला करना है जैसा कि नीचे दिखाया गया है ।

उदाहरण : (A) (B) (C) (D)

जबकि (C) सही उत्तर है ।
- प्रश्नों के उत्तर केवल प्रश्न पत्र I के अन्दर दिये गये उत्तर-पत्रक पर ही अंकित करने हैं । यदि आप उत्तर पत्रक पर दिये गये दीर्घवृत्त के अलावा किसी अन्य स्थान पर उत्तर चिह्नानंकित करते हैं, तो उसका मूल्यांकन नहीं होगा ।
- अन्दर दिये गये निर्देशों को ध्यानपूर्वक पढ़ें ।
- कच्चा काम (Rough Work) इस पुस्तिका के अन्तिम पृष्ठ पर करें ।
- यदि आप उत्तर-पुस्तिका पर नियत स्थान के अलावा अपना नाम, रोल नम्बर, फोन नम्बर या कोई भी ऐसा चिह्न जिससे आपकी पहचान हो सके, अंकित करते हैं अथवा अभद्र भाषा का प्रयोग करते हैं, या कोई अन्य अनुचित साधन का प्रयोग करते हैं, तो परीक्षा के लिये अयोग्य घोषित किये जा सकते हैं ।
- आपको परीक्षा समाप्त होने पर प्रश्न-पुस्तिका एवं OMR उत्तर-पत्रक निरीक्षक महोदय को लौटाना आवश्यक है और परीक्षा समाप्ति के बाद उसे अपने साथ परीक्षा भवन से बाहर न लेकर जायें ।
- केवल नीले/काले बाल प्वाइंट पेन का ही इस्तेमाल करें ।
- किसी भी प्रकार का संगणक (कैलकुलेटर) या लाग टेबल आदि का प्रयोग वर्जित है ।
- गलत उत्तरों के लिए कोई अंक काटे नहीं जाएँगे ।

SANSKRIT

संस्कृत

Paper – II

प्रश्नपत्र – II

प्रश्नपत्रम् – II

Note : This paper contains **fifty (50)** objective type questions, each question carrying **two (2)** marks. Attempt **all** the questions.

सूचना : इस प्रश्नपत्र में **पचास (50)** बहु-विकल्पीय प्रश्न हैं । प्रत्येक प्रश्न के **दो (2)** अंक हैं । **सभी** प्रश्नों के उत्तर दें ।

सूचना : अस्मिन् प्रश्नपत्रे **पञ्चाशत् (50)** बहु-वैकल्पिक प्रश्नाः सन्ति । एकैकस्य प्रश्नस्य **अङ्कद्वयं** वर्तते । **सर्वे** प्रश्नाः समाधेयाः ।

1. 'मधवन्' कस्या देवताया उपाधिर्वर्तते ?

- (A) इन्द्रस्य
- (B) सवितुः
- (C) उषसः
- (D) रुद्रस्य

2. यास्काचार्येण कतिविधा देवताः स्वीकृताः ?

- (A) चतस्रः
- (B) तिस्रः
- (C) द्वे
- (D) त्रयस्त्रिंशत्

3. याज्ञवल्क्यः कया उपनिषदा सह सम्बद्धः ?

- (A) ईशावास्योपनिषदा
- (B) छान्दोग्योपनिषदा
- (C) बृहदारण्यकोपनिषदा
- (D) श्वेताश्वतरोपनिषदा

4. अधोऽङ्कितानां युग्मानां समीचीनां तालिकां चिनुत

(a) पुरुरवा-उर्वशीसंवादः	1. अथर्ववेदः ।
(b) शिवसंकल्पसुक्तम्	2. ऋग्वेदः
(c) त्रिषष्टिशचतुष्ष्टिर्वा वर्णाः	3. शुक्लयजुर्वेदः
(d) भूमिसूक्तम्	4. पाणिनीयशिक्षा
(a) (b) (c) (d)	
(A) 1 3 4 2	
(B) 2 3 4 1	
(C) 4 3 2 1	
(D) 3 2 1 4	

5. अधोऽङ्कितानां युग्मानां समीचीनां तालिकां चिनुत

(a) यास्कः	1. ऋग्वेदः
(b) यम-यमी	2. सामवेदः
(c) तैत्तिरीयब्राह्मणम्	3. निरुक्तम्
(d) तलवकार-आरण्यकम्	4. कृष्णयजुर्वेदः
(a) (b) (c) (d)	
(A) 3 4 2 1	
(B) 1 3 4 2	
(C) 3 1 4 2	
(D) 3 2 1 4	

6. यज्ञे यजुर्वेदसम्बद्धोऽस्ति –
- (A) होता
(B) अध्वर्युः
(C) उद्गाता
(D) ब्रह्मा
7. त्रिष्टुप् छन्दसि अक्षराणि भवन्ति ।
- (A) 37
(B) 40
(C) 32
(D) 44
8. ज्योतिर्विज्ञानमाश्रित्य असौ वेदानां कालनिर्धारण – मकरोत्
- (A) मैक्समूलरः
(B) लोकमान्यतिलकः
(C) मैकडॉनलः
(D) सायणाचार्यः
9. किं सत्यमस्ति ?
- (A) कालिदासो वेद भाष्यमकरोत् ।
(B) दाराशिकोहः उपनिषदां अनुवादं कृतवान् ।
(C) मम्मटो व्याकरणग्रन्थान् विरचितवान् ।
(D) निरुक्तस्य प्रणेताऽस्ति पिङ्गलः ।
10. “रक्षार्थं वेदानामध्येयं व्याकरणम्” इति कथनमस्ति –
- (A) यास्काचार्यस्य
(B) पाणिनेः
(C) पतञ्जलेः
(D) दयानन्दस्य
11. कल्पसाहित्ये न परिगण्यते
- (A) पाशस्करगृह्यसूत्रम्
(B) कात्यायनश्रौतसूत्रम्
(C) बौधायनशुल्बसूत्रम्
(D) कात्यायनप्रणीतं वार्तिकम्
12. किं सत्यमस्ति
- (A) महर्षि दयानन्दः - अथर्ववेद भाष्यकारः
(B) महर्षि रमणः - ताण्ड्यमहाब्राह्मणकारः
(C) यास्कः - ऋग्वेदप्रातिशाख्यकारः
(D) पिङ्गलः - छन्दःशास्त्रकारः
13. महर्षिपतञ्जल्यनुसारेण ऋग्वेदस्य शाखाः सन्ति
- (A) 22
(B) 21
(C) 11
(D) 25
14. सांख्यमते सूक्ष्मशरीरे कति अवयवाः सन्ति ?
- (A) पञ्चदश
(B) षोडश
(C) सप्तदश
(D) अष्टादश

15. अधोनिर्दिष्टेषु अवैदिकं शास्त्रं किमस्ति ?

- (A) न्यायशास्त्रम्
- (B) योगशास्त्रम्
- (C) वैशेषिकम्
- (D) जैनदर्शनम्

16. तत्त्वमसीत्यत्र कीदृशी लक्षणा ?

- (A) जहल्लक्षणा
- (B) अजहल्लक्षणा
- (C) जहदजहल्लक्षणा
- (D) लक्षितलक्षणा

17. परमाणुविशेषयोः कः सम्बन्धः ?

- (A) संयोगः
- (B) स्वरूपसम्बन्धः
- (C) समवायः
- (D) तादात्म्यम्

18. अधोनिर्दिष्टेषु अलौकिकसन्निकर्षः केन न स्वीकृतः ?

- (A) विश्वनाथ महाचार्येण
- (B) अन्नभट्टेन
- (C) केशवमिश्रेण
- (D) जगदीशेन

19. केवलान्वयित्वं किमस्ति ?

- (A) स्वभाववद्वृत्तित्वम्
- (B) उभयवृत्तित्वम्
- (C) अत्यन्ताभावाप्रतियोगित्वम्
- (D) अवृत्तित्वम्

20. अधो निर्दिष्टेषु किं सत्यमस्ति ?

- (A) न्यायमते अप्रामाण्यं स्वतो ग्राह्यम्
- (B) न्यायमते शब्दो विशेषगुणः
- (C) वैशेषिकमते प्रमाणं त्रिविधम्
- (D) न्यायमते मनसो विभुत्वमस्ति

21. सांख्यमते अहंकारः कतिविधः ?

- (A) एकविधः
- (B) द्विविधः
- (C) त्रिविधः
- (D) चतुर्विधः

22. न्यायमते पदार्थयोः सम्बन्धनियामकः कः ?

- (A) योग्यता
- (B) आसत्तिः
- (C) आकांक्षा
- (D) लक्षणा

23. मङ्गलं कतिविधं भवति ?

- (A) एकविधम्
- (B) द्विविधम्
- (C) त्रिविधम्
- (D) चतुर्विधम्

24. अधस्तनयुग्मानां समीचीनां तालिकां चिनुत ।

(a) माठरवृत्तिः	1. वैशेषिकसूत्रम्
(b) भारद्वाजवृत्तिः	2. न्यायसूत्रम्
(c) विश्वनाथवृत्तिः	3. सांख्यसूत्रम्
(d) भोजवृत्तिः	4. योगसूत्रम्

	(a)	(b)	(c)	(d)
(A)	1	2	3	4
(B)	3	1	2	4
(C)	2	1	3	4
(D)	4	3	1	2

25. अधोनिर्दिष्टेषु किं सत्यमस्ति ?

- (A) वस्तुनः तत्समसत्ताकः अन्यथाभावः विवर्तः
- (B) कारणाभिन्नं कार्यं विवर्तः
- (C) अतत्त्वतोऽन्यथाभावः विवर्तः
- (D) उपादानसमसत्ताकं कार्यं विवर्तः

26. गुणसंज्ञाविधायकं सूत्रमिदं वर्तते

- (A) इको गुणवृद्धी ।
- (B) अदेङ्गुणः ।
- (C) आद्गुणः ।
- (D) स्थानेऽन्तरतमः ।

27. अपृक्तसंज्ञा वर्तते –

- (A) प्रत्ययस्य ।
- (B) घातोः ।
- (C) प्रातिपदिकस्य ।
- (D) यस्य कस्यापि ।

28. नदी संज्ञकः शब्दः नास्ति

- (A) नदी
- (B) वधू
- (C) सरित्
- (D) बहुश्रेयसी

29. ईदूदेदन्तस्य द्विवचनस्य शब्दस्य भवति –

- (A) प्रगृह्यसंज्ञा
- (B) प्रकृति भावः
- (C) प्लुतसंज्ञा
- (D) टिसंज्ञा

30. 'गां दोग्धि पयः' – इत्यत्र 'गाम्' पदे कर्मसंज्ञा केन सूत्रेण भवति ?

- (A) कर्मणि द्वितीया ।
- (B) अकथितं च ।
- (C) तथायुक्तं चानीप्सितम् ।
- (D) कर्तुरीप्सिततमं कर्म ।

31. 'कटे आस्ते' – इत्यत्र कीदृश आधारो वर्तते ?

- (A) औपश्लेषिकः
- (B) वैषयिकः
- (C) अभिव्यापकः
- (D) व्यापकः

32. द्वितीया-चतुर्थ्यो भवतः

- (A) अधि-शी-घातोः प्रयोगे ।
- (B) 'विना' शब्दस्य योगे ।
- (C) नमः योगे ।
- (D) गत्यर्थकर्मणि ।

33. 'नीलोत्पलम्' इत्यत्र नपुंसकत्वं केन सूत्रेण भवति ?

- (A) स नपुंसकम् ।
(B) परवल्लिङ्गं द्वन्द्वतत्पुरुषयोः ।
(C) अव्ययीभावश्च ।
(D) ह्रस्वो नपुंसके प्रातिपदिकस्य ।

34. 'भूतपूर्वः' इत्यत्र भूतशब्दस्य पूर्वप्रयोगः कस्मात् भवति ?

- (A) आचार्याणाम् आचारात् ।
(B) 'उपसर्जनं पूर्वम्' इति सूत्रात् ।
(C) केवलसमासत्वात् ।
(D) लोकतः ।

35. अधस्तनानां समीचीनां तालिकां चिनुत -

- (a) पूर्वपदार्थप्रधानः 1. हरौ इति ।
(b) अस्वपदविग्रहः 2. अव्ययीभावः
(c) नदीभिश्च 3. पञ्चगङ्गम् ।
(d) अलौकिकविग्रहः 4. प्राप्त + सु
उदक + सु

	(a)	(b)	(c)	(d)
(A)	1	3	4	2
(B)	2	3	1	4
(C)	2	1	3	4
(D)	3	1	4	2

36. केन्तुम्-वर्गस्य भाषा अस्ति -

- (A) लेटिन् भाषा
(B) संस्कृतभाषा
(C) पारसी भाषा
(D) अवेस्ता

37. संस्कृत भाषायाः घ्, ध्, भ् वर्णाः जर्मनिक् भाषायां भवन्ति -

- (A) ग् द् ब्
(B) क् द् प्
(C) ग् द् फ्
(D) ट् द् ब्

38. "सञ्चारिणी दीपशिखेव रात्रौ" इयमुक्तिः रघुवंशस्य अधोलिखिते कथाप्रसंगे वर्णिता अस्ति ।

- (A) सीतापरित्यागे
(B) इन्दुमतीस्वयंवरे
(C) 'विश्वजित्' यज्ञे
(D) राज्याभिषेके

39. मेघदूते यक्षाणां वसतिः कुत्र वर्तते ?

- (A) मानसरोवरे
(B) हिमालये
(C) मालवभूमौ
(D) अलकायाम्

40. "रिक्तः सर्वो भवति हि लघुः पूर्णता गौरवाय" - इयमुक्तिः केन सम्बद्धा ?

- (A) कुबेरेण
(B) मेघेन
(C) यक्षेण
(D) यक्षिण्या

41. किरातार्जुनीये 'किरात' इति कस्य बोधकः ?

- (A) वनेचरस्य
(B) किरीटधारिणः
(C) शङ्करस्य
(D) कार्तिकेयस्य

42. रैवतकपर्वातस्य वर्णनं कस्मिन् काव्ये वर्तते ?

- (A) उत्तररामचरिते
- (B) कुमारसम्भवे
- (C) शिशुपालवधे
- (D) कादम्बर्याम्

43. सत्यं किमस्ति –

- (A) दशकुमारचरिते पञ्चोच्छ्वासाः सन्ति
- (B) दशकुमारचरिते सप्तोच्छ्वासाः सन्ति
- (C) दशकुमारचरिते अष्टोच्छ्वासाः सन्ति
- (D) दशकुमारचरिते द्वादशोच्छ्वासाः सन्ति

44. “आर्जवं हि कुटिलेषु न नीतिः” – इयमुक्तिः कस्य ग्रन्थस्य ?

- (A) नैषधीयचरितस्य
- (B) शिशुपालवधस्य
- (C) किरातार्जुनीयस्य
- (D) कुमारसम्भवस्य

45. ‘तस्य अशेषत्रिभुवनसुन्दरं अतिशयितनलकूबरं रूपमासीत्’ – कस्य ?

- (A) पुण्डरीकस्य
- (B) कपिञ्जलस्य
- (C) श्वेतकेतोः
- (D) चन्द्रापीडस्य

46. कस्य रूपकेषु ‘आमुखं’ स्थापनेत्युच्यते ?

- (A) शूद्रकस्य
- (B) श्रीहर्षस्य
- (C) विशखदत्तस्य
- (D) भासस्य

47. अभिधा पुच्छभूता का भवति ?

- (A) लक्षणा
- (B) व्यञ्जना
- (C) तात्पर्यम्
- (D) अर्थापत्तिः

48. श्रीशङ्कुकमते कीदृशः स्थायी रसो भवति ?

- (A) भावितः
- (B) अनुमितः
- (C) उत्पन्नः
- (D) अभिव्यक्तः

49. कालक्रमानुसृतां तालिकां चिनुत ।

- (A) भामहः । दण्डी । वामनः । विश्वनाथः ।
- (B) वामनः । भामहः । विश्वनाथः । दण्डी ।
- (C) भामहः । विश्वनाथः । दण्डी । वामनः ।
- (D) भामहः । वामनः । दण्डी । विश्वनाथः ।

50. अधस्तनयुग्मानां समीचीनां तालिकां चिनुत ।

- (a) अभिज्ञानशाकुन्तलम् 1. भागः
- (b) त्रिपुरदाहः 2. प्रहसनम्
- (c) कन्दर्पकेलिः 3. डिमः
- (d) लीलामधुकरम् 4. नाटकम्

(a) (b) (c) (d)

- (A) 1 2 3 4
- (B) 3 4 2 1
- (C) 4 3 2 1
- (D) 1 2 4 3

Space For Rough Work